

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
201011014- /JAA

Dato
29.03.2011

Spørsmål om Brasil-saken

Jeg viser til brev av 10.mars 2011 fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen, samt til tidligere brevveksling med de parlamentariske lederne fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Innledningsvis finner jeg grunn til å peke på at bekjempelse av kriminalitet over landegrensene forutsetter gjensidig samarbeid mellom stater om bl.a. utveksling av informasjon. Uten et slikt samarbeid ville kriminelle lett unngå straffeforfølgning gjennom å gjøre aktiviteter og transaksjoner grensekryssende. For å bidra til effektiv kriminalitetsbekjempelse på tvers av landegrenser yter norske myndigheter derfor bistand til utenlandske myndigheter i størst mulig grad, uavhengig av våre konvensjonsforpliktelser.

Vi ser i stigende grad at norske statsborgere involveres i straffesaker i utlandet. Dette er en naturlig følge av en tettere sammenvevd verden, der nordmenn i betydelig større omfang enn tidligere reiser til og bosetter seg i andre land. Vi må forvente en økning i antall henvendelser fra andre land om bistand til etterforskning rettet mot våre statsborgere.

Flere norske statsborgere som har oppholdt seg i Brasil har den senere tid vært under straffeforfølgelse, mistenkt blant annet for forbrytelser knyttet til hvitvasking og valutaoverføring. Samtidig har norsk politi etterforsket personer bosatt i Norge, mistenkt for overtredelse av bestemmelsene om heleri og hvitvasking, med sterk tilknytning til eiendomshandel i Brasil. Sakskompleksene har nær sammenheng. Vi står med andre ord overfor et typisk eksempel på en sakstype der rettshåndhevende

myndigheter i to land er gjensidig avhengig av bistand for å kunne gjennomføre gode rettsprosesser. Jeg viser til at ved Borgarting lagmannsretts dom av 1.mars 2010, ble en rekke personer dømt for heleri og hvitvasking, blant annet knyttet til kjøp av eiendommer i Brasil.

Til spørsmålene fra komiteen kan nevnes:

1. Hvilke internasjonale forpliktelser har Norge til å utlevere opplysninger om norske borgere? Hvilke avtaler er inngått på dette området og hva slags opplysninger kan utleveres?

Norske myndigheter har i kraft av folkerettslige avtaler en utstrakt plikt til å etterkomme anmodninger om rettslig bistand i straffesaker fra utenlandske myndigheter. På et generelt grunnlag minner jeg om at Norge blant annet er tilsluttet avtaler om rettslig samarbeid i straffesaker og politisamarbeid gjennom Europarådet, FN og Schengen-samarbeidet. I tillegg er det et utbredt samarbeid på området mellom de nordiske landene.

Av de mest sentrale folkerettslige avtalene på området kan jeg nevne Den europeiske konvensjon om gjensidig hjelp i straffesaker 20. april 1959, Schengenkonvensjonen 19. juni 1990 og Nordisk overenskomst 26. april 1974. I tillegg har Norge inngått enkelte bilaterale avtaler som for eksempel Avtale mellom Norge og Canada om gjensidig hjelp i straffesaker 16. september 1998 og Avtale mellom Norge og Thailand om gjensidig hjelp i straffesaker 20. mai 1999. Det finnes også enkeltbestemmelser om gjensidig hjelp i straffesaker i en rekke andre konvensjoner Norge er tilsluttet, for eksempel i De Forente Nasjoners konvensjon om ulovlig håndtering av og handel med narkotika og psykotrope stoffer 19. desember 1988 og De Forente Nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet 15. november 2000.

Domstolloven § 46 regulerer behandlingen av rettsanmodninger fra utenlandske myndigheter til Norge. Etter bestemmelsens tredje ledd skal anmodningene utføres i samsvar med norsk lov. Dette innebærer at de etterforskningsskritt og rettshandlinger som man har adgang til å foreta etter intern norsk rett, i utgangspunktet vil kunne utføres på begjæring av utenlandsk myndighet. Er en særskilt form eller fremgangsmåte begjært av den utenlandske myndighet, skal denne fremgangsmåte så vidt mulig etterkommes, så lenge den ikke er i strid med norsk lov.

Jeg vil også legge til at norske myndigheter i stor grad mottar bistand fra myndigheter i andre land, selv om det ikke foreligger noen konvensjonsforpliktelse til å yte slik bistand. Det er derfor viktig at også Norge søker å bistå andre lands myndigheter med opplysninger i den grad det er mulig innenfor de rammer som gjelder. For å klargjøre regelverket på dette området, arbeider Justisdepartementet med et forslag om en ny bestemmelse i utleveringslovens kapittel V.

Som nevnt kan norske myndigheter yte bistand etter anmodning fra utenlandske myndigheter uavhengig av om det foreligger en konvensjon eller avtale med vedkommende land. Når det gjelder Brasil, så foreligger det ikke noen generell internasjonal konvensjon om gjensidig hjelp i straffesaker hvor både Norge og Brasil er part. Det foreligger heller ingen bilateral avtale mellom Norge og Brasil om gjensidig hjelp i straffesaker, men begge land er tilsluttet De Forente Nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet.

2. I Brasil-saken er utskrifter fra strafferegisteret og økonomirapporter oversendt til brasilianske myndigheter. Er dette i tråd med det som følger av de internasjonale forpliktelsene?

I den såkalte "Brasil-saken" ble det fremsatt en rettsanmodning fra brasilianske myndigheter der det vises til De Forente Nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet. Stortinget samtykket til norsk ratifikasjon av konvensjonen i 2003. Denne konvensjonen inneholder en enkeltbestemmelse om gjensidig juridisk bistand. Det fremgår blant annet av konvensjonens artikkel 18 nummer 1. følgende:

"Statspartene skal yte hverandre mest mulig gjensidig juridisk bistand i etterforskning, forfølging og rettssaker med hensyn til lovbruddene som omfattes av denne konvensjon..."

Lovbrudd knyttet til hvitvasking av utbytte av kriminelle handlinger er i kjerneområdet for de forhold konvensjonen regulerer.

Etter artikkel 18 nr. 3 kan det blant annet anmodes om fremskaffelse av

"opplysninger, bevisgjenstander og ekspertuttalelser", "originaler eller bekreftede kopier av aktuelle dokumenter, herunder forvaltnings-, bank-, finans-, selskaps- eller forretningsdokumenter" samt "enhver annen bistand som ikke er i strid med den nasjonale lovgivningen til den anmodede statspart".

Når det gjelder rettsanmodninger, vil jeg presisere at Justisdepartementet er sentralmyndighet for rettsanmodninger i straffesaker til og fra utenlandske myndigheter. Dette innebærer at Justisdepartementet mottar anmodning om rettslig bistand fra utenlandske myndigheter og videreformidler disse til norsk påtalemyndighet. Påtalemyndigheten vurderer om anmodningen kan etterkommes, og påtalemyndighetens svar videreformidles via Justisdepartementet tilbake til utenlandsk myndighet. Det er således påtalemyndigheten som står for den konkrete gjennomføringen av rettsanmodningen. Justisdepartementet kan ikke overprøve eller på annen måte gå inn i det arbeidet påtalemyndigheten utfører i konkrete saker.

3. Det foreligger en betydelig korrespondanse, en rekke avisoppslag, i tillegg

til flere rettslige avgjørelser i saken som har avstedkommet en rekke påstander i forskjellige retninger. Komiteen ber om en samlet oversikt over alle kontakter (formelle kontakter og uformell dialog) mellom norsk og brasiliansk politi før og etter arrestasjonene.

Det vedlegges kopi av brev herfra til Fremskrittspartiets stortingsgruppe av 8.juli 2010, der det er gitt en detaljert gjennomgang av kontakten som har funnet sted. I tillegg til dette er det nylig oversendt et brev til judisielle myndigheter i Brasil utarbeidet av påtalemyndigheten etter anmodning fra en av de impliserte.

4. Mener statsråden at rapportene som ble oversendt til brasiliansk politi fra Økokrim, kalt "foreløpig økonomirapport" og "endelig økonomirapport", gir brasilianske myndigheter et riktig bide av de involvertes faktiske økonomiske situasjon? Mener statsråden at disse rapportene ikke er egnet til å villedde brasiliansk politi?

Behandlingen av konkrete saker på straffesaksområdet som hører under påtalemyndigheten som ledes av riksadvokaten. I sin behandling av slike saker kan ikke påtalemyndigheten instrueres av justisministeren. Det forhold at jeg som justisminister ikke kan gå inn i påtalemyndighetens arbeid med konkrete saker, gjør at verken jeg selv eller andre i Justisdepartementet kan eller skal vurdere eller overprøve det arbeid som gjøres av påtalemyndigheten. Jeg vil igjen vise til Justisdepartementets funksjon i forbindelse med slik dette er beskrevet avslutningsvis i svaret på spørsmål 2.

5. Har norske myndigheter eller statsråden undersøkt domspremissene for de dømte og tiltalebeslutningene for de tiltalte, for å forsikre seg om at disse ikke baseres på opplysninger fra norske myndigheter som er feil eller feiltolket? Dersom dette er undersøkt, bes det om at eventuelle oversatte dokumenter til engelsk eller norsk oversendes komiteen.

Komiteen etterlyser eventuelle oversatte dokumenter fra den brasilianske rettsprosess. Det er en god og naturlig tilnærming at man i størst mulig grad tar utgangspunkt i dokumenter fra den brasilianske rettsprosess for å vurdere hendelsesforløpet. Som nevnt av komiteen, har vi hittil sett "en rekke påstander i forskjellige retninger" uten noen tilhørende dokumentasjon. Dette gjør det vanskelig å ta stilling til påstandene.

Vedlagt følger oversatt utdrag av dom av 27. februar 2009 mot tre norske statsborgere. Det er vist til dommen i ovennevnte brev fra Økokrim av 5. november 2010 til riksadvokaten. Justisdepartementet har ikke i sin besittelse andre dokumenter fra det brasilianske rettsvesen.

Det er i tilknytning til både spørsmål 2 og 4 redegjort for justisministerens begrensede rolle i forbindelse med rettsanmodninger. Det tilligger derfor ikke justisministeren å vurdere verken dommen eller de underliggende forhold dommen bygger på.

6. Det er fra enkelte hold hevdet at det fra brasilianske myndigheter/politi er gått prestisje i saken og/eller at det fare for korrupsjon. Hva er statsrådets kommentar til dette?

Komiteen viser til at det er blitt hevdet at det i forhold til brasilianske myndigheter/politi er "fare for korrupsjon," uten at dette er nærmere konkretisert. Det er allment kjent at Brasil er et land som sliter med utbredt korrupsjon, ikke minst i det politiske system, men også i andre samfunnsinstitusjoner. Det er fremfor alt brasilianske myndigheters egen erkjennelse av problemet, og iverksatte tiltak de senere år, som gjør at omverdenen er kjent med at korrupsjon er et alvorlig samfunnsproblem i Brasil. Brasil er samtidig et rettssamfunn med godt utbygde institusjoner innen rettsvesenet. Dette gjør det naturlig for Norge å samarbeide med landets rettshåndhevende myndigheter. En generell utbredelse av korrupsjon i samfunnet kan ikke tas til inntekt for det syn at strafferettssystemet i ethvert tilfelle ikke fungerer i samsvar med anerkjente prinsipper om rettssikkerhet og grundig saksbehandling. Det er derfor ingen grunn til å unnlate å innlede et rettslig samarbeid og sende opplysninger til bruk i brasilianske rettsprosesser.

7. Justisministeren opplyser i brev til stortingsrepresentant Erna Solberg av 3. august 2009 at det er gitt konsulær bistand til Arvid Birkeland under sakens behandling i Brasil. I hvilken utstrekning er slik bistand gitt øvrige impliserte?

Som Stortinget tidligere er blitt orientert om, ble det gitt slik bistand til personene som ble pågrepet i Brasil i 2007. Bistanden innebar ordinær kontaktfremstilling med familie, advokat mv.

8. Flere hundre nordmenn som har kjøpt boliger av disse investorene har også fått problemer, Blant annet som følge av at utbyggingen/ferdigstillelsen av eiendommene har stoppet opp. Har disse fått bistand fra norske myndigheter?

Nordmenn som har fått problemer i forbindelse med eiendomskjøp, må søke juridisk bistand i det aktuelle land.

Med hilsen

Grete Faremo

(konst.)